

Laidiens: 10.10.2013., Nr. 198

Oficiālās publikācijas Nr.: 2013/198.3

Ministru kabineta noteikumi Nr.1041

Rīgā 2013.gada 8.oktobrī (prot. Nr.52 47.§)

Noteikumi par obligāti piemērojamo energostandartu, kas nosaka elektroapgādes objektu ekspluatācijas organizatoriskās un tehniskās drošības prasības

*Izdoti saskaņā ar Enerģētikas likuma
76.panta trešo daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka obligāti piemērojamo energostandartu, kas nosaka elektroapgādes objektu ekspluatācijas organizatoriskās un tehniskās drošības prasības.
2. Noteikumos lietotie termini:
 - 2.1. elektroapgādes objekts – ekspluatācijā esoša elektroietaise;
 - 2.2. elektrodrošības grupa – drošai darba veikšanai nepieciešamo teorētisko un praktisko zināšanu līmeņa apliecinājums;
 - 2.3. ekspluatācijas instrukcija – dokuments, kas reglamentē pieļaujamo rīcību ar iekārtu un ir sastādīts, pamatojoties uz ražotāja instrukcijām un ekspluatācijas pieredzi;
 - 2.4. valdītājs – elektroietaises īpašnieks vai elektroietaises tiesiskais valdītājs;
 - 2.5. brigāde – darbu veikšanai norīkota divu vai vairāku nodarbināto kopa, kurā viens ir atbildīgais par darbu izpildi vai uzraugs;
 - 2.6. norīkojums – uz attiecīgas veidlapas noformēts un izsniegts dokuments darba veikšanai un organizēšanai ar darba izpildes termiņu, kas nepārsniedz 30 diennaktis;
 - 2.7. rīkojums – mutiski vai rakstiski dots uzdevums darba veikšanai un organizēšanai ar darba izpildes termiņu, kas nepārsniedz vienu diennakti;
 - 2.8. pielaidējs – noteiktu darbu veikšanai norīkots nodarbinātais, kuram ir piešķirtas tiesības pielaist brigādi darbam iepriekš sagatavotā darba vietā;
 - 2.9. uzraugs – nodarbinātais, kuram ir piešķirtas tiesības veikt nodarbināto drošības uzraudzību;

2.10. operatīvais personāls – speciāli apmācīts un praktiskam darbam sagatavots nodarbinātais, kuram ir piešķirtas tiesības īstenot energoietaises operatīvo vadību, kontrolēt un mainīt režīma parametrus, izdarīt pārslēgumus, sagatavot vai dot atļauju sagatavot darba vietu, pielaist brigādi darbam vai dot atļauju pielaist brigādi darbam.

3. Veicot darbus un ekspluatējot elektroenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un elektroenerģijas lietotāju elektroietaisies ar maiņspriegumu 50 V un lielāku un līdzspriegumu 75 V un lielāku, ievēro šajos noteikumos un standartā LVS EN 50110-1:2013 "Elektroietaišu ekspluatācija. 1.daļa: Vispārīgās prasības" noteiktās prasības.

4. Noteikumi neattiecas uz tādu sadzīves un biroja elektroierīču lietošanu, kuru darba nominālais maiņspriegums ir līdz 1000 V un līdzspriegums ir līdz 1500 V, kuras atbilst iekārtu elektrodrošības normatīvo aktu prasībām un kuras lieto saskaņā ar ražotāja izdotu lietošanas instrukciju, lietošanas noteikumiem vai lietošanas pamācību.

5. Noteikumi neattiecas uz specifiskiem darbiem sakaru līnijās, dzelzceļa elektrotransporta, gaisa un ūdens transporta iekšējā elektriskajā aprīkojumā un citās elektroietaisēs, ja to veikšanu reglamentē normatīvie akti transporta un sakaru jomā.

II. Darba vides riska novērtēšana, ekspluatējot elektroapgādes objektus

6. Pirms darbu veikšanas elektroietaisēs saskaņā ar normatīvajiem aktiem par darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtību novērtē darba vides radīto risku un nosaka pasākumus darba vides riska samazināšanai vai tā novēršanai.

7. Riska novērtēšanā ņem vērā šādus faktorus:

7.1. elektroiekārtas darba spriegums un frekvence;

7.2. ārējās vides faktori, tai skaitā meteoroloģiskie apstākļi;

7.3. elektromagnētiskā lauka iedarbība;

7.4. darbs augstumā un augstkāpēja darba īpatnības;

7.5. vairāku darba vides faktoru mijiedarbība.

8. Šo noteikumu 1.pielikumā minētos pieļaujamos attālumus līdz spriegumaktīvām daļām ievēro darba organizēšanas un darba laikā, kā arī strādājot ar darba aprīkojumu, celšanas iekārtām un citiem mehānismiem. Aizliegts zem elektrolīnijām novietot celšanas iekārtas, kas nav saistītas ar šo līniju ekspluatāciju.

9. Ja, novērtējot darba vides risku, konstatē, ka elektromagnētisko lauku iedarbība rada risku nodarbināto drošībai un veselībai, darba devējs veic pasākumus elektromagnētiskā lauka ietekmes novēršanai vai mazināšanai.

III. Prasības personālam un elektrodrošības grupas

10. Patstāvīgi strādāt elektroietaisē var personas, kas sasniegušas 18 gadu vecumu un kurām veikta veselības pārbaude saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā veicama obligātā veselības pārbaude, un piešķirta elektrodrošības grupa.

11. Atkarībā no nodarbinātā kvalifikācijas un elektroietaisē sprieguma ir šādas elektrodrošības grupas:

11.1. A (neatkarīgi no sprieguma vērtības) elektrodrošības grupa;

11.2. B zemsprieguma (turpmāk – Bz) elektrodrošības grupa;

11.3. B augstsprieguma (turpmāk – B) elektrodrošības grupa;

11.4. C zemsprieguma (turpmāk – Cz) elektrodrošības grupa;

11.5. C augstsprieguma (turpmāk – C) elektrodrošības grupa.

12. B un C elektrodrošības grupa dod tiesības strādāt arī visās zemāka sprieguma līmeņa elektroietaisēs.

13. Darbus elektroietaisēs drīkst veikt:

13.1. kvalificēts nodarbinātais – nodarbinātais, kuram piešķirta C vai Cz elektrodrošības grupa;

13.2. apmācīts nodarbinātais – nodarbinātais, kuram piešķirta B vai Bz elektrodrošības grupa;

13.3. nodarbinātais, kuram piešķirta A elektrodrošības grupa;

13.4. nodarbinātais, kuram nav piešķirta elektrodrošības grupa.

14. Minimālās prasības attiecībā uz apmācību un izglītību elektrodrošības grupu piešķiršanai ir šādas:

14.1. A elektrodrošības grupa – saņemta apmācība par elektrodrošību, ieskaitot šo noteikumu prasības. Pirms darbu uzsākšanas konkrētā elektroietaisē saņem apmācību par darba aizsardzības un elektrodrošības jautājumiem darba vietā, kā arī apgūst nepieciešamos ekspluatācijas jautājumus par konkrētu elektroietaisi saskaņā ar ekspluatācijas instrukcijām;

14.2. Bz elektrodrošības grupa – apgūts zemsprieguma elektrodrošības apmācības kurss un ir vismaz vienu mēnesi ilgs darba stāžs ar A elektrodrošības grupu vai iegūts vismaz otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis elektrozinībās;

14.3. B elektrodrošības grupa – apgūts augstsprieguma elektrodrošības apmācības kurss un ir vismaz trīs mēnešus ilgs darba stāžs ar A elektrodrošības grupu vai iegūts vismaz otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis elektrozinībās;

14.4. Cz elektrodrošības grupa – iegūts vismaz otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis elektrozinībās, pārzinātas drošības prasības zemsprieguma elektroietaisēs un ir vismaz vienu mēnesi ilgs darba stāžs ar Bz vai B elektrodrošības grupu;

14.5. C elektrodrošības grupa – iegūts vismaz otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis elektrozinībās, pārzinātas drošības prasības augstsprieguma un zemsprieguma elektroietaisēs un ir vismaz trīs mēnešus ilgs darba stāžs ar B elektrodrošības grupu.

15. Personām, kas jaunākas par 18 gadiem, atļauts piešķirt A elektrodrošības grupu.

16. Minimālās prasības elektrodrošības apmācības kursam minētas šo noteikumu 2.pielikumā.

17. Elektrodrošības grupu darbam elektroietaisēs saviem nodarbinātajiem var piešķirt un šo noteikumu 19.punktā minētajā gadījumā atkārtoti apstiprināt valdītāja vai darba devēja norīkota zināšanu pārbaudes komisija (turpmāk – komisija) ne mazāk kā triju cilvēku sastāvā. A elektrodrošības grupu var piešķirt komisijas, valdītāja vai darba devēja norīkots kvalificēts nodarbinātais vienpersoniski, veicot apmācību darba vietā.

18. Komisijas sastāvu izvēlas no tiešo vadītāju, darba aizsardzības speciālistu un citu kvalificētu un apmācītu nodarbināto vidus. Vismaz viens komisijas loceklis ir kvalificēts nodarbinātais, kuram piešķirta elektroietaisē darba spriegumam atbilstoša elektrodrošības grupa.

19. Elektrodrošības grupu piešķir uz laiku līdz trim gadiem. Pēc atkārtotas zināšanu pārbaudes elektrodrošības grupu apstiprina vai maina.
20. Ja valdītājs vai darba devējs nodarbināto zināšanu pārbaudei neveido komisiju atbilstoši šo noteikumu 17. un 18.punktam, nodarbināto zināšanas pārbauda un elektrodrošības grupas piešķir:
- 20.1. akreditētas izglītības iestādes, kuras īsteno šo noteikumu prasībām atbilstošu apmācību un kurās vienlaikus tiek īstenotas akreditētas profesionālās izglītības programmas enerģētikas un elektrotehnikas jomā;
- 20.2. personāla sertificēšanas institūcijas, kuras elektroenerģētikas jomā ir akreditējusi nacionālā akreditācijas institūcija atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17024:2012 "Atbilstības novērtēšana. Vispārīgās prasības personu sertificēšanas institūcijām".
21. Personai, kura sekmīgi nokārtojusi zināšanu pārbaudi saskaņā ar šo noteikumu 17. vai 20.punktu, izsniedz apliecību par elektrodrošības grupas piešķiršanu (paraugs – šo noteikumu 3.pielikumā). Veicot darbus elektroietaisēs, minētā apliecība atrodas pie nodarbinātā.
22. Darba devējs, kas nosūtījis savus nodarbinātos darbā cita valdītāja elektroietaisē, ir atbildīgs par piešķirto elektrodrošības grupu atbilstību paredzētajam darbam un par šo noteikumu ievērošanu darba vietā.
23. Ārpuskārtas zināšanu pārbaudes nepieciešamību nosaka valdītājs vai darba devējs, ja nodarbinātais pārkāpis šo noteikumu prasības vai ja elektrodrošības jomu regulējošos normatīvajos aktos ir veikti būtiski grozījumi.

IV. Par elektrodrošību atbildīgās personas

24. Valdītājs ir atbildīgs par šo noteikumu piemērošanu darbos savā elektroietaisē un elektroietaisēs drošu ekspluatāciju. Ja darbu veic cita darba devēja nodarbinātie, valdītājs pirms darba uzsākšanas nodrošina drošas darba izpildes nosacījumus, nepieciešamo instruēšanu un drošu piekļuvi darba vietai.
25. Valdītājs atkarībā no izpildāmā darba rakstura, apjoma un elektroietaisēs konstruktīvā risinājuma rakstiski norīko šo noteikumu V nodaļā minētās atbildīgās personas. Valdītājs var atbildīgajam par elektroietaisēs ekspluatāciju rakstiski deleģēt pienākumu norīkot šo noteikumu V nodaļā minētās atbildīgās personas.
26. Atbildīgo par darba izpildi var norīkot darba devējs, ja darbs tiek veikts cita valdītāja elektroietaisē.
27. Dzīvokļa vai individuālas dzīvojamās mājas īpašnieka privātīpašumā esošas elektroietaisēs ekspluatācijai nav jānorīko un jāpiesaista šo noteikumu V nodaļā minētās atbildīgās personas. Dzīvojamās mājas īpašnieks vai valdītājs norīko un piesaista atbildīgās personas šādos gadījumos:
- 27.1. dzīvojamo māju kopīpašumā esošu elektroietaišu ekspluatācijai;
- 27.2. ja valdījumā ir elektroietaise ar nominālo darba maiņspriegumu virs 1000 V vai līdzspriegumu virs 1500 V.
28. Darbus dzīvokļu un dzīvojamo māju elektroietaisēs veic saskaņā ar šo noteikumu prasībām, normatīvo aktu prasībām par ēku iekšējo elektroinstalāciju izbūvi un elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumiem.
29. Atbildīgais par elektroietaisēs ekspluatāciju, izvērtējot elektroietaisēs sarežģītību, var pildīt šo noteikumu V nodaļā minēto atbildīgo personu pienākumus.
30. Atbildīgo personu norīkošana neatbrīvo valdītāju no atbildības par drošības prasību ievērošanu elektroietaisē un pareizu tās ekspluatāciju.

31. Valdītājam ir pienākums saskaņā ar līgumu piesaistīt atbilstošu pakalpojumu sniedzēju, kas nodrošina šajos noteikumos minēto pienākumu izpildi, ja valdītājam nav nodarbinātā, kuram ir atbilstoša atbildīgās personas kvalifikācija.

V. Prasības atbildīgajām personām un atbildīgo personu pienākumi

32. Atbildīgais par elektroietaisies ekspluatāciju, atbildīgais par darba organizāciju un atbildīgais par darbu izpildi elektroietaisē var būt tāds kvalificēts nodarbinātais, kuram ir piešķirta elektroietaisies darba spriegumam atbilstoša elektrodrošības grupa un ir zināšanas par konkrēto elektroietaisi un tās konstrukciju un darba pieredze uzticēto pienākumu veikšanai.

33. Operatīvais personāls, uzraugs un pielaidējs var būt tāds kvalificēts vai apmācīts nodarbinātais, kuram ir piešķirta elektroietaisies darba spriegumam atbilstoša elektrodrošības grupa.

34. Atbildīgais par elektroietaisies ekspluatāciju:

34.1. nodrošina, ka elektroietaisie tiek ekspluatēti saskaņā ar ekspluatācijas instrukcijām;

34.2. pārtrauc elektroietaisies lietošanu, ja tā neatbilst ekspluatācijas instrukcijās noteiktajām prasībām vai ja tā kļūst bīstama nodarbinātajiem, iekārtām vai apkārtējai videi;

34.3. norīko atbildīgo par darba organizāciju vai pilda tā pienākumus;

34.4. norīko atbildīgo par darbu izpildi;

34.5. norīko operatīvo personālu;

34.6. nosaka operatīvo darbu veikšanas kārtību;

34.7. norīko nodarbinātos būt par uzraugu;

34.8. norīko nodarbinātos būt par pielaidēju;

34.9. norīko nodarbinātos ar elektroietaišu vienpersoniskās apskates tiesībām;

34.10. nosaka piekļūšanas kārtību elektroietaisēm;

34.11. nosaka darbus, kurus kā atbildīgais par darbu izpildi var veikt kvalificēts vai apmācīts nodarbinātais;

34.12. nosaka darbus, kurus veic saskaņā ar rīkojumu;

34.13. nosaka darbus, kurus saskaņā ar valdītāja apstiprinātām iekšējām instrukcijām vienpersoniski var veikt kvalificēts vai apmācīts nodarbinātais vai nodarbinātais, kuram piešķirta A elektrodrošības grupa.

35. Atbildīgais par darba organizāciju:

35.1. organizē drošu darba izpildi, nosakot visus nepieciešamos organizatoriskos un tehniskos pasākumus drošai darba veikšanai;

35.2. izdod norīkojumus un rīkojumus darba veikšanai;

35.3. nodrošina norīkojumā vai rīkojumā norādīto darba izpildes drošības pasākumu pietiekamību un pareizību;

35.4. atbild par šo noteikumu 49.punktā minēto prasību izpildi;

35.5. norīko atbildīgos nodarbinātos.